

Διευθυντὴς ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΛΕΛΕΔΑΚΙΣ

Διαχειριστὴς ΕΜΜ. ΛΕΛΕΔΑΚΙΣ

Ἡ ἑνώσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος

Τῇ 24 Σεπτεμβρίου ἡμέρᾳ Τετάρτῃ συνελθὼν ὁ λαὸς τῆς Πρωτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς πάνδημα συλλαλητήρια ἐκήρυξε τὴν ἑνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, συνεχίζων τὸ προαιώνιον καὶ ἀναλλοίωτον πρόγραμμα τῶν προγόνων του.

Προσεκάλεσε τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων νὰ καταλάβῃ τὴν Νῆσον καὶ ἀναλάβῃ τὴν διακυβέρνησιν αὐτῆς, τὴν δὲ Κυβέρνησιν αὐτοῦ διέταξε νὰ συγκαλέσῃ τὴν Βουλὴν καὶ νὰ διατάξῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ τόπου νὰ διοικῶσιν αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ ἑστέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐδημοσιεύετο παράρτημα τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἔχον ὡς ἑπείτα:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ἘΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΕΝ ΚΡΗΤῃ:

Ἐν Χανίοις τῇ 24 7)βρίου 1908. — Ἀριθ. 1

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Κρήτης

Διεμνηνεύουσα τὸ ἀναλλοίωτον φρόνημα τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ,

Κηρύσσει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κρήτης καὶ τὴν ἑνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως μετ' αὐτῆς ἰσχυροτέλει ἀδιαίρετον καὶ ἀδιάσπαστον Συνταγματικὸν Βασίλειον.

Ἡ Α. Μ. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α.

Παρακαλεῖ τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων ν' ἀναλάβῃ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Νήσου.

Ἀπλοῖ, ὅτι μέχρι τούτου θέλει συνεχίσῃ νὰ κυβερνᾷ τὴν Νήσον ἐν ὀνόματι τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς Νόμους τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ἐντέλλεται εἰς τὰς Ἀρχὰς τῆς Νήσου, ὅπως συμφώνως τῷ ψηφίσματι τούτῳ ἐξακολουθήσωσι ν' ἀσκῶσι τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας των.

Ἐγένετο ἐν Χανίοις τῇ 24ῃ Σεπτεμβρίου 1908.

•Ο Πρόεδρος

Γ. ΠΑΠΑΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ

Τὰ Μέλη

Χ. ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗΣ

Ε. ΜΟΔΑΤΣΟΣ

Τὴν ἐπομένην ἐγένετο ἡ δοκιμοσία τῶν ὑπαλλήλων κατὰ τὸ νέον καθεστώς.

Τὴν δὲ 29 λήξαντος ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 10 π. μ. μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ἀγιασμοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

κ. Νικηφόρου ἐγένετο ψήφισμα τῆς ἐνώσεως καὶ ὑπὸ τῆς Κρητικῆς Βουλῆς ἔχον ὡς ἐξῆς:

« Ἡ Βουλὴ τῶν Κρητῶν συνελθοῦσα εἰς ἑκτακτον Σύνοδον καὶ διερμινεύουσα τὸ ἀναλλοίωτον φρόνημα τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ κηρύττει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κρήτης καὶ τὴν Ἐνωσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἰς μίαν ἀδιαίρετον Συνταγματικὴν Πολιτείαν.

Προσκαλεῖ τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀναλάβῃ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Νήσου. Διακόπτει τὴν συνεδρίασιν διὰ τὴν αὔριον.

Ἐγένετο ἐν Χανίοις τῇ 29 Σεβρίου 1908.

Τὸ τέλος τοῦ ψηφίσματος τῆς Ἐνώσεως ἐκάλυψαν ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα, ἐν ᾧ ἡ Μουσικὴ ἀνέκρουε τὸν Ἑθνικὸν Ὑμνον.

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Τόπου μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀνετέθη εἰς πενταμελὴ Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν ἐξεχόντων πολιτευτῶν τῆς Κρήτης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Τὰ ἐξόχως μεγάλᾳ πνεύματι ἀείποτε διεδοκματίσθησαν ἑκτακτὰ προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας, ἀείποτε ἐπιτυγχάνουσι εἰς τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπιχειρήσεις των, ἡ δ' ἀνθρωπότης θὰ ἦτο εὐτυχεστάτη ἐὰν δὲν ἐγένοντο καταχρήσεις καὶ διαπράξεις εἰς βάρος τοῦ ἰδεώδους καὶ τοῦ ἀληθοῦς. Πόσα εὐρήματα μεγάλᾳ ἐθεωρήθησαν ποταπὰ καὶ ἀσήμαντα ἔργα; Πόσαι ἐφευρέσεις ὑψηλαὶ καὶ μεγαλεπίβουλοι κείνται νεκράι, μὴ δυνάμεναι νὰ εὕρωσι φῶς καὶ προστασίαν; Μήπως τὸ ἀνευ ἀτμοῦ ἀτμοκίνητον δὲν εἶναι παγκόσμιος ἀπώλεια; Μήπως τὸ ὑγρὸν πῦρ εἰς τὰς πονηρὰς ἡμέρας, ἃς διέρχεται τὸ τάλαν Ἑλληνικὸν Γένος, καταδικαζόμενον ὑφ' ἀπάντων τῶν στοιχείων τῆς φύσεως, δὲν ἦτο τὸ μόνον ἐπιγίαιον στήριγμα τῶν μεγάλων δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ; Ὅπως δὲ ἀχαριστίας ἀπήντησεν ὁ Κολόμβος καταδικασθεὶς ὡς παράφρων καὶ ὁ δαιμόνιος Μαρκόνι, ὅταν ἐξεθετο τὰ ὑψηλὰ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἀπαυγασμάτων!

Πολύτιμον βοήθημα τῆς νεωτέρας κοινωνικῆς τοῦ πολιτισμοῦ ἀναπτύξεως καὶ ὅπλον προσεπικούρου τιμιώτατον τῆς συγχρόνου Ἐπιστήμης οὐ μόνον ὑπὸ μικροβιολογικὴν ἔποψιν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ καθαρῶς κοινωνικὴν εἶναι τὸ μικροσκόπιον, ὁ ἀλάνθαστος οὗτος πρακτικῆς τῆς ἐμφύρου καὶ ἀψύχου φύσεως τοῦ τε ὁρατοῦ καὶ ἀόρατου κόσμου. Δικαίως ἐκλήθη ὀρθολογὸς τῆς Θεμελίδος τὸ μικροσκόπιον ὡς πρῶτος τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἀδιάρθρωτος καὶ μὴ προσπιζόμενος τὸ ψεῦδος.

Πῶς νὰ σκεφθῇ τις ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὡς τίγρις θυσιάζει τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγίαν τῶν ὁμοίων του διὰ τὴν θηριώδη καὶ ἀκέραιον φιλαργυρίαν, παρκαταρρέμενος ἀπὸ κακόβουλον θελήσιν ἐκδικήσεως τυφλοῦ τινος καὶ αἰσχροῦ πᾶθους; Διὰ τὸ ἐγκλημα ἐπιβάλλεται λεπτοτατὴ ἐρευνὰ καὶ ἐνέργεια ἐπιδεξιῶς πρὸς στήριξιν τῆς δικαιοσύνης καὶ πρὸς τιμωρίαν τοῦ ἐγκληματοῦντος, ἡ δὲ τοιαύτη ἀνακριτικὴ ἐργασία ἐνίοτε ἀνήκει ἀποκλειστικῶς μόνον εἰς τὸ μικροσκόπιον, εἶναι στα-

θερὸν τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης κτήμα, ὑπέρτερον μυριάδων μαρτύρων ὡς οἱ τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ δυνάμενον νὰ δικτυώσῃ καὶ διὰλευκάνῃ τὰς βάσεις πάσης ἀγωγῆς ἀσφαλῶς καὶ μακρὰν πάσης ἀμφισβήτησεως.

Ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ ἐν Λονδίνῳ δῆμιός τις ἐδολοφόνησε πολίτην, ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτοῦ. Ἡ ἀστυνομία ἔσπευσε συλλαβεῖν πολλοὺς ἐκ τῶν παρευρεθέντων, γενομένης δ' ἐρευνῆς ἀνεκλύφθησαν τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ κκοῦργου καὶ αὗται ἐξετασθεῖσαι ἱατροδικαστικῶς διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐπεκύρωσαν τὴν καυτότητα τοῦ δράστου καὶ ὅτι ἦσαν ὁμοίου χρώματος καὶ συστάσεως μικροσκοπικῶς μετὰ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος. Γέρον τις ὑπερεβδομηκοντούτης ὡσαύτως ἐν Λονδίνῳ ὑπέστη ἀγρίαν ἐπίθεσιν καὶ κατήνεγκον αὐτῷ τραύματα θανατηφόρα, διαρρήξαντα τὸ κρανίον καὶ ἐπενεγκόντα τὸν θάνατον. Ἐκ τῆς ἱατροδικαστικῆς ἐρευνῆς καὶ ἐξετάσεως εἰδείχθη ὅτι τὰ τραύματα ἐγένοντο διὰ τῆς πτέρνης τοῦ ὑποδύματος. Ἐφαίνετο λαμπρὰ ἡ ἀποτύπωσις τῶν κερφίων καὶ τὸ σχῆμα τῶν τραυμάτων, ἀπάντων ἰσῶν τῇ πτέρνῃ. Ἡ ἀστυνομία γνωρίζουσα τοὺς ἐγκληματίας τῆς συνοικίας ἐκείνης ἔσπευσεν, εὔρε τὸν κκοῦργον καὶ εἰς τὴν πτέρνην τοῦ ὑποδύματος τοῦ εὑρίσκοντο εἰσέτι δύο λευκαὶ τρίχες τοῦ κατακρεουργηθέντος γέροντος! Ὁ δόλιος κκοῦργος εἶχε μὲν τὴν πρόνοιαν νὰ ἀλλάξῃ χιτῶνα καὶ νὰ ἀποστείλῃ πρὸς πλῆσιν τὸν καθημετωμένον χιτῶνα τοῦ ἀλλὰ βάνει αἷματος μικροσκοπικῆ, ἦντινα ἡ μυτὰ δὲν ἐβλεπε φεῖ! προσπεσοῦσα εἰς τὴν περισκελίδαν τοῦ προέδιδε διὰ δευτέραν φοράν τὸν δράστην τοῦ στυγεροῦ ἐγκλήματος, ὅστις καὶ καταδικάσθη εἰς θάνατον. Βεβαίως ἡ δικαιοσύνη κρατεῖ τὸν ἐνοχον διὰ μίαν τρίχα τοῦ πτεροῦ, ὅτι ἐν ταύτῃ ὑποκρύπτεται ἐγκλημα καὶ ὅτι αὕτη ἡ θριξὶ συγκρατεῖται ἰσχυρότερον τῶν τριχῶν τοῦ διαβόλου καὶ ἀρκεῖ ἵνα εἰσέλῃ τὸν δράστην εἰς τὸ ἱκνῶμα τῆς λαμπητόμου. Εἰς τὰ πλέον πεπολιτισμένα κράτη καὶ κοινωνία γνωρίζουσιν ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ Ἀρχὴ δὲν δύναται ἐσκαί νὰ μὲν παροῦσαν ἐπιβλέπῃ τοὺς πολίτας καὶ προφυλαττῇ αὐτὰς ἐκ τῶν διχρόρων νοθεύσεων τῶν τροφίμων καὶ ἐπομένως ἐκ τῆς ὕλης καὶ ἡθικῆς ζημίας καὶ διεκλονίσσεως τῆς ὑγείας των. Εἰς τὰς ἀνεπτυγμένους οἰκογενεῖς τοῦ Βελγίου σήμερον τὰ πλείστα εἶδη τῶν τροφίμων ἐλέγχονται ἐπιστη-

ονικῶς διὰ τοῦ μικροσκοπίου, οὕτω γάλα, καφφές, τσικο-
λάτα, βούτυρον, αλεύρα κλπ. πάντα ἐξετάζονται ὑπὸ τῆς
οικοδομοποιῆς διὰ τῶν εἰδικῶν, οὕτως εἰπεῖν, μικροσκοπίων
τῆς οικογενεῖας ἀξίας 15 ἕως 20 δραχμ. αὐτὰ δεικνύουσι
300-400 μεγεθύνσεις. Ἐκ τῶν πεπρατηρήσεων τούτων μαν-
θάνομεν ὅτι ὁ καπνὸς καὶ λειοτριμμένος καφφές ἐκτὸς
τοῦ ἀρώματος καὶ τῆς ἰδιαιότητος ὁσμῆς ἐνέχει ἀπειρά-
ριθμα κύτταρα πολυγωνοειδῆ, ἐὰν δὲ νοθευθῇ διὰ κριθῆς καὶ
σίτου μειοῦνται τὰ ἀνω συστατικὰ καὶ φαίνονται σφαιρίδια
στρογγύλα ἢ κόκκοι τοῦ ἀμύλου. Ἐκτὸς τῆς τοιαύτης νο-
θεύσεως, τῆς καὶ παρ' ἡμῖν γενομένης, ἐν Εὐρώπῃ ἡ νόθευσις
προσλαμβάνει τὴν κόνιν ξύλου τινός, ἥτις ἐξέρχεται ἐκ τοῦ
πριονίσματος, τὸ δὲ μικροσκοπίον τελείως ἀνεκάλυψε τὰ μυστή-
ρια τῆς τοιαύτης συσκευασίας, ἀνακαλύψαν ἐκαστοτὲ τὰς ἴνας
τοῦ ξύλου καὶ ὁ τοιοῦτος καφφές φευκτέος. Τὰ γνήσια
γαλακτα συνίστανται ἐκ σφαιριδίων στρογγύλων διαφανῶν
βουτυροειδῶς συστάσεως, ἐὰν συνοπρῶξαι ἐν τῇ γαλακτι
μικροὶ κόκκοι ἀπειράριθμοι μικροσκοπικοὶ μετὰ σφαιριδίων
μεγάλων καὶ ἀκανονίστων τὸ τοιοῦτον σημεῖο ὅτι τὸ γάλα
εἶναι προελεύσεως καταδεδικασμένης. Τὰ γαλακτα τῶν κυ-
τίων, ἐὰν ἔχωσιν ἰνώδη συστατικὰ, τυγχάνουσι καταδικαστέα
ἅτε προερχόμενα ἐκ μυελῶν τοῦ μόσχου οὐ τὰ ἰνώδη συ-
στατικὰ ἀδυνατεῖ νὰ ἐξελεγχῇ ἡ βιομηχανία καὶ δεῖ φευ-
κτέον ταῦτα καὶ ὅτι μυριάδες ἀθῶα πλάσματα τῆς βρεφι-
κῆς ἡλικίας καταστρέφονται ἐκ τούτου. Τὰ γνήσια αλεύρα
τοῦ σίτου μὲ 300-400 διαμέτρους ἐμφαίνουσι σφαιρίδια μι-
κρά, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἴνας κυτταρικές, αἵτινες ἐνέχουσι τὸ
ἀμύλον, ἐνίοτε συναντῶμεν ἀμυῶδους κόκκους διαφυγόντας
τὴν λειοτριβὴν τῆς τελειοτέρας καὶ ἰσχυροτέρας μηχανῆς.

Ἐκ πάντων τούτων ἐξάγεται ὅτι οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ
ἀποβλέπουσι διὰ τὴν ἀτομικὴν των ἀναπτυξίν καὶ πρόδον
μετὰ σθερότητος καὶ περισκέψεως, ὑπερασπιζόμενοι ἐαυτοὺς
διὰ τῆς Ἐπιστήμης καὶ δι' ὠφελίμων γνώσεων ἵνα οὕτω ἀκ-
μαῖοι καὶ υγιεῖς ὦσι χρήσιμοι οὐ μόνον εἰς ἐαυτοὺς ἀλλὰ
καὶ εἰς τὰς κοινωνίας εἰς ἃς διαβίωσι.

Στυλ. Μαντονάκης

Ἰατρός

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

—Οἱ ὑποφέροντες ἀπὸ χιονίστρης τῶν χειρῶν θέλουσι
ἀπαλλαγθῇ ἐὰν θέτωσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν καταπλάσματα χα-
μαικεράσων (φαρούλων), προτιμῶντες τὰ πρῶτα ἐμφανιζόμενα.
Δύνανται ἐπίσης νὰ τρίβωσι τὰς χεῖρας μὲ τεμάχιον λεμο-
νίου μεθ' ἑκαστον νύκτιμον τῶν χειρῶν.

—Αἱ κυρίαι δύνανται νὰ ἀποκτήσωσι λευκοτάτους ὁδόν-
τας, ἐὰν πλύνωσι αὐτοὺς κανονικῶς καὶ ἐκαστὴν δι' οἶνο-
πνεύματος μέντης ἢ μὲ καλὸν ὕδωρ Κολωνίας.

—Διὰ νὰ ἔχη τις τὰς βλεφαρίδας μακράς καὶ πυκνὰς
ἀρκεῖ νὰ κόπη τὸ ἄκρον αὐτὸν ἐπὶ τινος ἡμέρας ἐπιτυχίᾳ
ἀσφαλῆς.

—Πρὸς ἐξάλειψιν τῶν φακίδων (πυκνάδων) τοῦ προσώπου
συνιστῶνται δύο συνταγαί:

1) Κοπνίζομεν εἰς ἰγδίων ἡμισυ γλυκὰ ἀμύγδαλα καὶ
ἡμισυ πικρά καὶ κάμνομεν μὲ τὴν ζύμην ταύτην πλειστάκις
τῆς ἡμέρας ἐντριβὰς ἐπὶ τῶν φακίδων.

2) Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν χαμαικεράσων κάμνομεν κατα-
πλάσματα, τὰ ὁποῖα ἐφρχρόζομεν τὸ ἑσπέρας ἐπὶ τῶν φα-
κίδων. Τὸ αὐτὸ φάρμακον συνιστᾶται καὶ κατὰ τῶν ἡλιο-
κρυμάτων.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 34 φυλλαδίου)

Καὶ ἡ μὲν ἔκθεσις τοῦ Μοροζίνη περὶ τῶν ἐν λόγῳ ζη-
τημάτων ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἐνδοξότατοι καὶ Ἐκκλησιολόγοι
Κύριοι, ἀρεῖων ἐγώ, Ἰωάννης Φραγκ. Μοροζίνης ἱε-
πότης, διατρεφὴς τῶν Ὑμ. Ἐνδοξοτήτων, νὰ ἀπαντήσω εἰς
τὴν κίτησιν τὴν κατὰθεθεῖσαν πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Α. Γα-
ληνότητος ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Κυρίου Μαξίμου Μαργουνίου,
ἐκλεγέντος Ἐπισκόπου τοῦ Ἑλληνικοῦ (Ὁμοδόξου) δόγμα-
τος ἐν νήσῳ Κυθήροις, εὐσεβεστῶς γνωρίζω Αὐτοῖς, ὅτι,
ὅτε ἐγὼ ἤμην πρεσβευτὴς τῆς Ὑμ. Γαληνότητος ἐν Κων-
σταντινουπόλει, ἀφίκετο ὁ Σεβασμιος αὐτὸς ἀνὴρ εἰς τὴν
πόλιν ἐκείνην, προσκλήσει τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπό-
λεως Ἱερεμίου, περικαλοῦντος αὐτόν, ὄντα ἓκ τῶν μάλ-
λον πεπαιδευμένων ἀνδρῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων, νὰ εὐκρε-
στηθῇ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ πατριαρχικὸν κύρος, ὅπως συ-
στήσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευτικὴν σχολὴν πρὸς
μόρφωσιν τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν τοῦ δόγμα-
τος αὐτῶν. Πλὴν, φθασας ὁ Μαργούνιος εἰς τὴν πόλιν ἐκεί-
νην καὶ εὐρών πεφυλακισμένον τὸν Πατριάρχον ἐφύεσθη τῶν
ἐκτουτο ἐλπίδων. Ἐν τούτοις, φέροντα πρὸς με συστατικὰ
γράμματα τῶν περιφανεστάτων διοικητῶν Κρήτης, θερμῶς
μοι συνιστάντα ἄνδρα καὶ πιστοποιούντα τὴν τε χρηστό-
την αὐτοῦ καὶ ὅτι ἔχει πολλὰν ἀφοσίωσιν πρὸς ἐξυπη-
ρέτησιν τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας, ἐδεξάμην περιχά-
ρως, καὶ ἐκ τε τῆς μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξεως καὶ ἐκ σχέσεων
μετὰ προσώπων ἀξιόπιστων ἔγνων ἀκριβέστερον, ὅτι αὐτὸς
ἦτο ἀνὴρ ἐνκεφαλῶτατος, χρηστοῦ καὶ ἀγίου βίου, λίαν πε-
παιδευμένος καὶ λίαν προδιατεθειμένος εἰς τὴν ἑνωσιν τῆς
Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Λατινικῆς, ἐπὶ πᾶσι δὲ
τὰ μάλιστα ἀφωσιωμένος ὑπὸ τῆς Γαληνοτάτης ταύ-
της Δημοκρατίας. Ἐν ταῖς ὑπ' αὐτὴν ἐν Ἀνατολῇ νήσοις
ἔνθα οἱ κατοικοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς τὸ Ἑλ-
ληνικὸν δόγμα εἶναι ἐπάναρχες νὰ ἀνεχώμεθα πρὸς αὐτὴν
τοῦτο, τὸ νὰ δύνανται νὰ ἔχωσιν οὗτοι ἰδίους ἱερεῖς καὶ
ἀρχιερεῖς, ὅπως βιώσι κατὰ τὸ ἐκτῶν θήσκειμα· διότι ἐὰν
μὲν, μὴ γενομένου τούτου δικτοῦ, ἦτο δυνατόν νὰ τρέψο-
μεν πάντας, εἰς τὸ νὰ πολιτεύωνται κατὰ τὴν ἔθνην τῆς
ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, θὰ ὑπελάμβανον κάλλιστον τὸ νὰ μὴ
παρασχεθῇ αὐτῷ ἡ αἰτουμένη παραχώρησις, πλὴν ἀλλ',
ἀδυνάτου τούτου ὄντος, μοι φαίνεται μέγα πλεονέκτημα
τὸ νὰ ἔχωμεν μᾶλλον ἓκ ἄνδρα σοφὸν ἢ ἓκ ἄμαθῃ, μάλ-
λον ἓκ ὑπήκοον ἢ ἓκ ξένον καὶ τέλος μᾶλλον ἓκ ἀφω-
σιωμένον τῇ Δημοκρατίᾳ ἢ τινι ἐχθρόν. Πρὸς τούτοις,
ἐὰν ἠθέλομεν ἀποκρούσει, ὑπερ οὗτος ζητεῖ, δύναται τις νὰ
ῆ βέβαιος, ὅτι ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἠθελεν αἰσθανθῇ
πικρῶς τὸ τοιοῦτον, νομίζον ὅτι τοῦτο προήλθεν ἐκ κακο-
βούλου προθέσεως τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας κατὰ τοῦ
ἐκτῶν δόγματος· δὲν ὑπάρχει δὲ ἄλλο τι δυνάμενον μᾶλλον
τούτου νὰ ἀλλοτριώσῃ τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς
ἀφοσιώσεως πρὸς τὰ καθιεστώτα καὶ νὰ παρακωλύσῃ (ὅταν
ὁ Ὑψιστος ἠθελεν εὐδοκήσῃ νὰ ἀνοίξῃ τῇ Ἑλλάδι τὴν ὁδὸν
πρὸς τὴν Χριστιανωσύνην)!!, πολλὰς προόδους μεγίστης
σπουδαιότητος, ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ δόξῃ τῆς Γαληνοτάτης Δη-
μοκρατίας. Καὶ αἱ Ὑμ. δὲ Ἐνδοξότητες γινώσκουσι κάλ-
λιον ἐμοῦ, ὅτι οἱ σῶφρονες ἡγέμονες πρέπει ἀείποτε νὰ ἀ-
ποσκοπῶσι καὶ νὰ στοχάζονται οὐχὶ μόνον τῶν παρόντων
πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων. Ἡθέλησα ὑπέκων
τοῖς διαταχθεῖσιν μοι ὑπὸ τῶν Ὑμ. Ἐξοχοτήτων νὰ εἰπω

ὕμν ἐὺλαβῶς τὴν ἐμὴν γνώμην εὐόρκως, ἰδιοχείρως μὲν ἐπιστέλλων, ἐπαφιεμένος δὲ πάντοτε εἰς τὴν Ὑμ. συνετωτάτην κρίσιν. Χαίρειν. Οἶκθην τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1585. Τῶν Ὑμ. Γαλήνητότων ταπεινότατος θεράπων Ἰωάννης Φρ. Μοροζίνης.

Ἡ δὲ ἐκθεσις τοῦ Φραγκίσκου Φοσκαρίνου οὕσα μείζων ἢ ὥστε νὰ καταχωρισθῇ ἐνταῦθα ὁλόκληρος καταλήγει δυστυχῶς μετὰ τινὰς ἐπιφυλάξεις εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς αἰτήσεως τοῦ Μαργουίνου. Καὶ οὕτω ἐπαίνει μὲν τὸν Μαργουίνον καὶ συνίστησι θερμῶς, ὡς ἀνθρώπων χρηστοτάτων ἡθῶν καὶ σωμάτων, ἀλλ' ἐπειδὴ λέγει ἐν ταύτῃ ὁ Φοσκαρίνος, ὁ προκατοχὸς αὐτοῦ ἐν τῇ θέρμῃ ἐκείνῃ καταχωρημένος τῇ δουλείᾳ αὐτῷ ἐλευθερίᾳ καὶ ἐμπιστοσύνῃ προϋξένθησε σοφωτάτα ἐκτροπα, ἀποσπῶν, ἐπὶ μεγίστῃ ζημίᾳ, ἀπὸ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας τοῦς πρὸς ταύτην ὑποχρέους καὶ χειροτονῶν τοὺς ἱερεῖς ἀντὶ χορηγμάτων, ἅτινα περ' αὐτῶν ἐλάμβανε, διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ τυχὸν ἐπικληθῶσι τὰ ἄτοπα καὶ αἱ καταχρηστεῖς ἐκείναι ἀνάγκη, ὅπως ληφθῶσιν ἐν τῷ ζητηματι τῆς Ἐπισκοπῆς Κυθήρων μέτρα τινὰ ἐπιφυλακτικά. Πλὴν πάλιν ἐδήλου, ὁ ἐν λόγῳ Φοσκαρίνος, ὅτι δὲν ἐννοεῖ ὅπως αἱ ἐπιφυλάξεις αὗται ζημιώσωσι τὸ τοῦ αἰτούντος πρόσωπον, ὃν ἄξιον εὐνοίας καὶ υποστηρίξεως. Καὶ ἐπειδὴ τὸ ὠθοῦν τὸν Μαργουίνον νὰ ἐπιζητῇ τὴν ἐπισκοπὴν Κυθήρων ἦτο τὸ ἐκ ταύτης ὀφέλους, ἔλεγεν, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ περὶχωρηθῇ αὐτῷ τοῦτο, ἀνευ ἐπικυρώσεως τῆς κατοχῆς τῆς Ἐπισκοπῆς δηλαδὴ νὰ ἐπιτραπῇ μὲν αὐτῷ ἡ εἰσπραξις τοῦ ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς, ἐκείνης μικροῦ ὀφέλους, νὰ στερηθῇ ὁμῶς ἐντελῶς τοῦ δικαιοῦματος τοῦ χειροτονεῖν ἱερεῖς, καὶ ἐὰν τὸ εἰσόδημα ἐκεῖνο δὲν ἦρκει νὰ χορηγηθῇ προσέτι αὐτῷ μείζον ἐπίδομα καὶ νὰ υποχρεωθῇ νὰ δικιμῇ ἐν Ἑνετίᾳ (ἐνθα ἀνωτέρω σελ. XXXIX). Αἱ προτάσεις αὗται τοῦ Φοσκαρίνου συνάδουσιν ἄλλως τε τῇ δειλῇ καὶ ἄλλοπροσάλλῳ πολιτικῇ τῆς Ἑνετίας ἐγένοντο προθύμως ἀποδεκταί οὕτως, ὥστε τῇ 4 Φεβρουαρίου τοῦ 1586 ὑποβλήθη εἰς τὴν συγκλητὸν ἐπεψηφίσθη μετὰ μεγάλης πλειονοψηφίας ψήφισμα, δι' οὗ ἐχορηγήτο τῷ Μαργουίνῳ ἐπίδομα 50 δουκάτων ἐτησίως καὶ οἰκία πρὸς κατοικίαν ἐν Ἑνετίᾳ ἐπ' ὠρελεῖα τῶν σπουδάζόντων (ἐνθα ἀνωτ. σελ. XXXX). Διὰ τῆς πράξεως ταύτης θέλουσα ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία νὰ σώσῃ μὲν τὰ ἴδια συμφέροντα, νὰ φεισθῇ δὲ καὶ τῆς εὐκισθησίας τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς Ἑλλήνων ἐδημιούργησε τῷ Μαργουίνῳ τοιαύτην κατάστασιν ἥτις, χωρὶς νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸν τίτλον τοῦ Ἐπισκόπου Κυθήρων, ἐπέτρεπεν αὐτῷ διαμένοντι διαρκῶς ἐν Ἑνετίᾳ νὰ παραδῶθῃ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν (Bibl Hell σελ. XXXIX) εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην. Οὕτω δὲ παρὰ τὰς πολλὰς καὶ συντόνους αὐτοῦ προσπάθειάς καὶ ἐνεργείας δὲν κατώρθωσε δυστυχῶς ὁ Μαργουίνος, δι' οὗς εἶδομεν λόγους, νὰ ἐπιτύχῃ οὐ ἐφίετο θεαρέστον σκοποῦ, νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ λαχούσῃ αὐτῷ ἐπαρχίᾳ, ἀναγκασθεὶς νὰ δικιμῇ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, μακρὴν τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ λογικοῦ ποιμήνου καὶ τῆς φιλάτης Ἑλλάδος.

(Ἀκολουθεῖ)

Ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά εἶνε ὄργανον ἀτελές, λύρα ἀνευ χορδῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀναγκάζομεθα νὰ παράγωμεν τοὺς ἤχους τῆς χαρᾶς ἐπὶ τοῦ τόνου τοῦ ἰδιάζοντος εἰς τοὺς στεναγμούς.

Σατωδριὰν.

Ποταπὴ καὶ δυστυχὴς εἶνε ἡ καρδιά ἐκείνη, ἣν ἡ περιφρόνησις μίσε φιλαρέσκου δύναται νὰ θραύσῃ.

Λόρδος Λύττων.

Ὁ Ἔρως ἀποτελεῖ μέρος τῆς φρονήσεως.

Σολομών.

ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΠΑΝΑΓ. ΓΡΙΤΣΑΝΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἄπαντες, τέλος πάντων, οἱ ἱστορικοὶ συμφωνοῦσιν ὅτι ἡ εὐκλεῆς Κρήτη ἐπὶ μακρὸν χρόνον διετήρησε πᾶσαν τὴν εἰς αὐτὴν μετακομισθεῖσαν ἑλληνικὴν τῶν Βυζαντινῶν καλλιτεχνίαν, καὶ ὅτι ἡ τῶν Τούρκων κατάκτησις ἐπέτρεχε καὶ ἐνταῦθεν, ὡς πρὸ 216 ἐτῶν ἐκ τοῦ Βυζαντίου τὴν ἀναχώρησιν τῶν Μουσῶν. Κλίνας ἄρα καὶ ἡ Κρήτη τὸν αὐχένα ὑπὸ τὴν στυγερὰν δουλείαν, ἀπεδείχθη τὸν τοῖς ἀλλοῖς καὶ τὸ ὕψος τῆς τῶν ὑποδουλωμένων ἡδὴ Ἑλλήνων μουσικῆς, τῆς πρὸ χρόνου μετακομισθείσης ἐκ τοῦ ἀγίου Ὄρους τοῦ Ἁθῶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐνταῦθεν εἰς ἅπασαν τὴν δούλην Ἑλλάδα. Εἰρησθῶ ἐμπαρόδως ὅτι ἡ ρηθείσα μοναστηριακὴ μουσικὴ μίᾳ καὶ ἡ αὐτὴ ἦτο μετὰ τῆς Βυζαντινῆς κατὰ τὰς πρωτοτύπους βάσεις καὶ τὸ ἀρχαῖον ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μουσουργῶν θεοῦ σχεδίων, ὡς μέχρι σήμερον φαίνεται ἄλλ' ὡς ἀπλουστερά καὶ ἀνεπεξέργαστος, ὡς ἔπρα καὶ γεγυμνωμένη πολυμελείας, ἦτο ὁλισθηρότερα εἰς τὸ νὰ δεχθῇ ἢ ν' ἀναμιχθῇ τόνισμασιν ἄλλοτρίσις ἑλληνικοῦ χαρακτήρος. Τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς περὶ ἡμεῶς νὰ πιστεύωμεν, διότι ἐκ πολλῶν ἀποδείξεων ἐπιβεβαιούται ὅτι αὕτη, χωρὶς ν' ἀπολέσῃ ἢ ν' ἀλλάξῃ τὰ γνήσια ἑλληνικὰ τοῦ σχεδίου αὐτῆς χαρακτηριστικά, ψάλλεται σήμερον ὑπὸ ἄλλας διαφόρους ὅρους μορφάς, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νῦν Κωνσταντινουπολιτικὴ μουσικὴ. Πότερον λοιπὸν εἶναι παλαιὰ ἢ νέα; οὕτε παλαιὰ οὕτε νέα, ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἑλληνικὴ μετὰ τινων παραμορφώσεων, ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ διασωθεῖσα καὶ ἀναπτυχθεῖσα ὅση αἱ περιστάσεις τοῦ ἔθνους ἐπέτρεψαν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθα περὶ τῆς μοναστικῆς Κωνσταντινουπολιτικῆς. Ἐπανέλθωμεν νῦν εἰς τὸ περὶ ἧς ὁ λόγος ζήτημα τῆς Κρητικῆς μουσικῆς. Προηγουμένως εἶπομεν ὅτι ἐξέλιπε καὶ ἐκ Κρήτης ἡ ἔμμουσος ψαλμοδία ἀπὸ τῆς ὑποδουλώσεως αὐτῆς καὶ ἐνταῦθεν. Ἡ Κρήτη ὑποδουλώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1669 ἐπὶ συνθήκῃ, ἧς φέρομεν τὸν Ζ' ὅρον ὡς χρησιμεύοντα εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν. Ὁ ὅρος Ζ' Ἡ φρουρὰ ἐξέρχεται μεθ' ὀπλῶν καὶ σκευῶν καὶ μετὰ ἀνοικτῶν σημαίων. Οἱ δὲ ἐγκαταλείπει ἔχουσι τὴν ἀδειαν ἢ νὰ μείνωσιν ἀπείρακτοι ἐν τῇ πατρίδι, ἢ νὰ ἐξέλθωσιν ἐλευθέρως καὶ πανοικί μετὰ σκευῶν, εἰκόνων καὶ λειψάνων θρησκευτικῶν ὃ δὲ στρατηγὸς Μοροζίνης ὀφείλει νὰ δεχθῇ ἅπαντας τοὺς βουλομένους νὰ μετακινήσωσιν εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου ἢ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Βενετικῆς πολιτείας».

Κυρωθείσης τῆς συνθήκης ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας, τοῦ Πρίγκιπος καὶ τοῦ Σουλτάνου, ἐπιβεβαιώσεται ἐν πλοίοις πολλὰι οἰκογένειαι Κρητικαὶ μετακινήσαντες εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, κυρίως εἰς Ζάκυνθον ἕνεκα τῆς τοποθετικῆς αὐτῆς θέσεως, καὶ ἀκολούθως εἰς Κέρκυραν ὡς πρωτεύουσαν τοῦ Ἰονίου Κράτους. Τὰ οὗτα ἐπιβεβαίωσιν καὶ ὁ Ἰωσήφ Κάττραϊτ ἐν τῷ ὅπ' αὐτοῦ ἐν Λονδίνῳ ἐκδοθέντι ἀγγλιστί περὶ Κρήτης φυλλαδίῳ ἐξ οὗ φέρομεν τὴν ἐξῆς περιχοπὴν «Τῇ 6 Σεπτεμβρίου παρεδόθη εἰς τοὺς Τούρκους ἡ Κρήτη ἀρ' οὗ ἐπολέμησε πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ 25 ἔτη. Τὸν ὀθωμανικὸν στόλον δις κατέστρεψαν οἱ Ἑνετοί. Ἡ Κρήτη ἅμα παραδεδεῖσα ἀπέδωκε τὴν γενομένην τῆς, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐμερίαν καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶν ὅ, τι ἀπεδείκνυσεν αὐτὴν ἀποικίαν εὐδαίμονα ὑπὸ τοὺς Ἑνετοὺς. Ὅλαι σχεδὸν αἱ πλούσιαι οἰκογένειαι ἀπῆλθον ἐκ τῆς νήσου καὶ πολλὰι αὐτῶν προσέφυγον εἰς τὴν τότε ὑπὸ τοὺς Ἑνετοὺς διατελοῦσαν Ἐπτάνησον. Γνωστὸν εἰς πάντα Ἑλλήνα εἶνε ἀναμφιβόλως τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ Ζακύνθου ποιητοῦ κόμητος Σολομοῦ. Κρήτες ἦσαν οἱ πρόγονοί του, οἵτινες ἀπεδήμησαν ἐκ τῆς Κρήτης ὅπως διεκρύγῃσι τὰς βίξιμοπραγίας τοῦ Τούρκου καὶ εὗρον ἄσυλον ἐν Ζακύνθῳ». (Ὁρα ἐφημ. Κλειῶ ἔτος σ'. ἀρ. 282). Αἱ ἐν τῇ Ζακύνθῳ διαμείναντες οὐκ ὀλίγαι κρητικαὶ οἰκογένειαι κατέθεσαν ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς παντοδαπὰς ἱερὰς εἰκόνας καὶ σκεύη, καὶ ἄγχι λειψάνα διαφόρων ἁγίων, ἅτινα, συντομίαις ἐνε-

κιν παραλείπομεν. Ταῦτα ἐκτός τοῦ ὅτι εἶνε γεγραμμένα ἐν τοῖς κώδικι τῶν Ἑκκλησιῶν, ἐν αἷς ἀριερώθησαν, ὑπὸ τὴν κρητικὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ προσωρικῆς παραδόσεως παρὰ πᾶσι τοῖς Ζακυνθίοις μέχρι σήμερον ἐνομαζόνται κρητικά. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἐπὶ ἀλώσεως τῆς Κρήτης εἰσῆχθησαν εἰς Ζακυνθὸν ἐκκλησιαστικά τῶν Κρητῶν πράγματα εἰσῆχθη ἐκκλησιαστικὴ καλλονή, εἰσῆχθησαν, τέλος, ἐκκλησιαστικά κοσμήματα, ἅτινα κατ' ἐξαιρέσιν, καίτοι ἡ Ζακυνθὸς κατὰλληλα ἔχει τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἐνομαζόνται κατὰ παράδοσιν κρητικά. Ἰδοὺ ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν τῆς Ζακύνθου Ἑκκλησίαν τῆς κρητικῆς ὁνομαστικῆς ἐπὶ πραγμάτων τῶν ὄντι γνησίων κρητικῶν, ἐπὶ ἀλώσεως ἐκείθεν μετακωμισθέντων. Ὅθεν διὰ τούτων λόγων, ὡς καὶ διὰ τινῶν μουσικῶν ἐγγράφων τῆς παλαιᾶς μεθόδου, ἐν αἷς γεγραπταί «Κρητικά ᾠσματα» οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ κύρους αὐθεντίας τοῦ χρόνου, ἐπικυροῦντος τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν, τρανώτατα ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ παλαιὰ μουσικὴ τῶν Ζακυνθίων βελτιωθεῖσα ὑπὸ τῶν εἰς ταύτην προσφυγόντων, ἐπὶ ἀλώσεως, Κρητῶν, καὶ διδαχθεῖσα παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Ζακυνθίους, ἐντεχνωτέρως παρ' ὅσον ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων διδασκάλων ἐδιδάσκετο, διασώζεται μέχρι σήμερον μετὰ τινῶν μεταρρυθμίσεων ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς «Κρητικῆς μουσικῆς» λόγῳ μὲν ὅτι, ὑποβυθωθέντος τοῦ Βυζαντινοῦ, μετέπεσεν ἀπὸ βυζαντινῆς εἰς κρητικὴν ἐπωνυμίαν, λόγῳ δὲ ὅτι ἡ πρόφῃ ἀτελὴς μουσικὴ ἐβελτιώθη μέχρι τινὸς ἐπὶ τὸ κανονικώτερον ὑπὸ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀποικισάντων Κρητῶν.

Β' Ὅποῖόν ἐστὶ τὸ φυσικὸν καὶ τεχνικὸν εἶδος αὐτῆς.

Ἐκ τῶν προηγουμένων φαίνεται ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ διακρίνεται εἰς δύο, Κωνσταντινουπολιτικὴν δηλαδὴ καὶ Κρητικὴν. Ταύτας θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς ἐξετάζοντες, εὕρισκόμεν μεγάλην σχετὶν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης. Ὅθεν ἐνταῦθα θέλομεν διαλάβει περὶ τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν συνδυασμοῦ καὶ τῆς σχετικῆς ἐκατέρας τούτων ἀνεξαρτησίας, εἰς ὧν ἐκδηλοῦται ὁποῖον τὸ εἶδος τῆς Κρητικῆς.

Ἡ Κρητικὴ μουσικὴ, ὡς καὶ ἡ Κωνσταντινουπολιτικὴ, ἔχει τοὺς δι' ὧν ψάλλονται τὰ ἱερὰ ᾠσματα ὁκτώ "Ἦχους, ἧτοι Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον, Τέταρτον, Πλάγιον τοῦ α'. Πλάγιον τοῦ β', Βαρύν καὶ πλάγιον τοῦ δ'. ψαλλομένους καὶ κατὰ τὰ τρία μέλη, ἧγουν κατὰ τὸ Στιχηρικόν, Εἰρμολογικόν καὶ Παπαδικόν. Ἐχει ἐπίσης τρία συστήματα ἧτοι τὸ Διαπασχόν, τὴν Τετραφωνίαν ὅπερ καὶ Τροχὸς λέγεται, καὶ τὴν Τριφωνίαν. Καὶ ταῦτα οὐχὶ κατ' ὄνομα ἀλλὰ καὶ ἐν πράγματι, διότι ψαλλομένη διακρίνεται, ὡς ἡ ἑτέρα, "Ἦχον πρὸς "Ἦχον, Σύστημα πρὸς Σύστημα, χρόνον πρὸς χρόνον καὶ μέλος πρὸς μέλος. Ἀλλως, πῶς ἤθελεν ἐπιτυχάνει ἡ Κρητικὴ ψαλμωδία, ἐὰν ἐψάλλετο οὕτως, φέρ' εἰπεῖν, ἢ ἐκεῖνος ὁ ὕμνος, ἢ ὁ Εἰρμὸς, ἢ τὸ Προσέμοιον κατ' ἄλλον τρόπον τοῦ ἤχου, coll' altro motivo del tono o dell' aria, ὅπως διάφορον τοῦ καθ' ὃν ἐρρυθμίσθη ὑπὸ τοῦ πρώτου μελοποιοῦ; Πασιγνωστον ὅτι πάντες οἱ ἱερεῖς Ὑμνοὶ τῆς Ἑκκλησίας, Προσέμοια λεγόμενα τροπάρια, Ἰδιόμελα καὶ λοιπὰ τοιαῦτα μελύδρια, διακροῦνται ἄλλοτε μὲν εἰς ἴσα καὶ ὅμοια κῶλα καὶ κόμματα, ἄλλοτε δὲ εἰς ἄνισα καὶ ἀνόμοια κατὰ ποιήσεως στροφάς. Ἐὰν ταῦτα ἀκριβῶς ἐν τῇ ψαλμωδίᾳ δὲν ἐραρμύζωνται κατὰ τὴν πρωτότυπον τῶν ὕμνων ἰδέαν, τότε καὶ ὁ ρυθμὸς ἀπόλλυται καὶ ἡ ἁρμονία τοῦ μέλους λύεται, κατακερματίζονται δὲ αἱ λέξεις καὶ ἡ προσῳδία, ναυαγεῖ, τέλος, καὶ αὐτὸ τὸ νόημα τῶν τροπαρίων, καὶ τοῦτο πολὺ μᾶλλον εἰς τὰ κατὰ τὸ εἰρμολογικὸν μέλος ψαλλόμενα ᾠσματα, ἅτινα προσέμοια λέγονται. Διὰ τοῦτο κατ' οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν διαφέρουσι τὰ τῆς Κρητικῆς πρόσέμοια πρὸς τὰ τῆς Κωνσταντινουπολιτικῆς, εἰμὴ ὅτι ἐκεῖνης μὲν ψάλλονται διὰ τετραφώνου ἁρμονίας, ταύτης δὲ μονοτόνως δι' ἀπλοῦ ἰσοκρατήματος. Κατὰ δὲ τὰ ἰδιόμελα λεγόμενα τροπάρια διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἐπειδὴ ἐκεῖνα ἴδιον μέλος ἔχοντα, καθυποτάσσονται μᾶλλον εἰς τὸ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ὅρους μέλος, μὴ ἀναγνωρίζοντα ἄλλου ᾠσματος ὠρισμένον μέτρον ἢ ρυθμὸν, ὡς αἱ κρουσματικαὶ ὦδαι τῶν παλαιῶν λυρικῶν ποιητῶν.

Πρὸς τοῦτο, τέλος πάντων, φαίνεται ἡ στενὴ αὐτῶν τῶν δύο μουσικῶν συγγένεια καὶ ἐκ τῶν γραμματικῶν στοιχείων τῆς τέχνης, διότι κατὰ τε τὸ παλαιὸν καὶ νέον σύστημα τῆς μουσικῆς μεθόδου ἔχουσι τὴν αὐτὴν γραμματικὴν, τὴν αὐτὴν σημειωγραφίαν, τοὺς αὐτοὺς κανόνας, τὴν αὐτὴν, ἐπὶ λόγῳ, θεωρίαν, καθὼς καὶ τὰ μουσικὰ βιβλία μαρτυροῦσιν. Ἀπασαὶ οὖν αἱ τριαυτὶς ἀποδείξεις πείθουσιν ἡμᾶς ἵνα ἀποκαλέσωμεν ταύτας δύο ἀδελφὰ, θεωρουμένης ὡς μητὴρ αὐτῶν τῆς ἐξ ἧς πηγάζουσι βυζαντινῆς, αἵτινες φυλαττόμεναι τὸ πρότυπον σχέδιον καὶ τὰ Ἑλληνικὰ χαρακτηριστικά τῆς μητὴρ αὐτῶν διατηροῦνται ψάλλομενα σήμερον μετὰ τῶν κατ' ἐποχὰς ἰδίᾳ γενομένων ἐν ἐκατέρᾳ μεταρρυθμίσεων καὶ ἀλλοίων πλεονεκτημάτων. Ἀρκούμενοι δὲ εἰς τὰ μέχρι τούδε ρηθέντα περὶ τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν συνδυασμοῦ ἐξετάσωμεν νῦν καὶ τὴν σχετικὴν ἐκατέρας τούτων ἀνεξαρτησίαν.

Ἀκολουθεῖ

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Θ

Θέλοντας καὶ μὴ Χριστὲ μου φύσσε κόκκινα παπούτσια.
Θώρε νούρη καὶ παίρε νανί, θώρη μάννα καὶ παίρε θώρε ἀδερφὸ καὶ παίρε ἀδερφή. [παιδί
Θεωρία Ἐπισκόπου καὶ καρδιά μυλωνᾶ.
Θές νὰ γνωρίσης τὴν κερά, τῆρα τὴν ἀντροφιᾶ τῆς.
Θέλεις θέριζε καὶ δένε, θέλεις δένε καὶ κοινάλλε.
Θέλ' ἡ γραῖ καὶ παις' ὁ γέρος.
Θέ μου δός μου τὴν δηλὴν μου, νὰ φορῶ τὸν Μόη γούνα.

Ι

Ἰσα σου συμπέθερο καὶ καλλιὰ σου σόντεκρον.
Ἰσα κὰν' ἡ γραῖ τὴ πῆττα κι' ἴσα τὴν πλακοταρίζε.
Ἰδιο πρόσωπον, ἴδιο μαντάτο.

Κ

Κάμε τὸ καλὸ καὶ ρίξετο ἔστον γαλό.
Κάλλιο πέντε καὶ ἔς τὸ χέρι παρὰ δέκα καὶ καρτέρει.
Καὺμὸς τὸν δέρονον δεκοτῶ καὶ δὲν τὸν δέρον' ὁ ροὺς του.
Κάθε πράμα ἔς τρεῖς ἡμέραις φέρνει θαῦμα.
Καλλιὰ ἔχω σήμερο τ' αὐγὸ, παρὰ ταχὺ τὴν ὁρὰ.
Κάλλιο λάχανα μὲ ῥεῖνη παρὰ ζάχαρι μὲ ροῖνη.
Κάμε καλὸ κι' ἄς κοίτεσαι ἔς ἂν νὰ σπειρὲς κοινάρι
δπον τὸ εἰχνεῖς εἰς τὴ γῆ κ' ὅσοτε βροῖσεις χάρι.
Καβρὸς ἔς τὴ τρύπα δὲν χωρεῖ καὶ κόκοκύθια σέρνει.
Καινούργιο μου καλάθι καὶ ποῦ θὰ σὲ κορεμάσω.
Κάθε πράμα ἔς τὸν καιρὸν του καὶ τὸν Αἰγυνοτο σταφύλια.
Κατὰ τὰ ρούχα πέμπ' ὁ Θεὸς καὶ τὴν κρυότη.
Κατὰ τὸν ψῆλλον εἶν' καὶ τ' ἀσὶ του.
Καλὴ σου μέρα γείτονα κι' ὅτι μοῦ θέλεις νὰ ἔχης.
Πάει ὁ καιρὸς πῶθεναν τοῖ οκύλλους μὲ τὰ λουκάνικα.
Κατὰ τ' ὄνομα κ' ἡ χάρις.
Κουφοῦ καμπάνα κι' ἂν λαλή, τυφλὸν κι' ἂν θυματίξης
τὸν ἀράπη κι' ἂν λευκάνης εἰς τὸν ἀέρα σπῖτια φράνεις.
Καλλιὰ νύφη προνοκοκάμουσα παρὰ προνοκοφέρουσα.
Καλλιὰ φτωχὴ νοκοκερὰ παρ' ἀνοικοκέρευτη κερά.
Κόκκινη τρίχα διαβλὸν ὄζα.
Κερά καὶ σὺ κερά κ' ἐγὼ καὶ ποῖα θὰ πάη ἔς τὸ νερό;
Κοιλίας καὶ γυναίκας κίανεις μὴν πιστέψη.
Κατὰ τὸ Μαστρογιάννη καὶ τὰ κοπέλια του.
Καλλιὰ ν' ἢ σκόλαις τῶν ἀγίων παρὰ τῶν προσκεφαλαρίων
Κακὴ μοῖρα ἔχεις ἄντρα μου οἴλοι πνιγῆκαν κ' οὐ γλύτωσες!
Κυριακὴ χαροκοπίστρα καὶ δευτέρα μουρμουρίστρα.
Καλοκαιρινὸν ἀγκάθι καὶ χειμωνικὸ μαρούλι.

(Ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟΝ ΤΗΣ ΩΡΗΑΣ

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά

Ἡ προτελευταία παρατήρησις τοῦ «Ἐλευθερνέως» περὶ τοῦ Κάστρου τῆς Ὁρηᾶς μὲ ἀναγκάζει νὰ μὴ ἐχεμυθήσω κατὰ τι καὶ νὰ προσῶ εἰς τὴν δημοσίευσιν ἀρτιωτάτης ἐκδόσεως τοῦ ποιήματος τοῦ Κάστρου τῆς Ὁρηᾶς ὅπως τούτο περιπληκτικῶς ψάλλεται ἐν Ἀμπελακίοις Θεσσαλίας.

Συγκεχυμένον, κατερρακωμένον, κεκερματισμένον, ἀδιανόητον, ραψωδικόν, ἡκρωτηριασμένον, παραπεποιημένον ἐν διαφόροις στόμασι περισυνέλεξε μετὰ ἀπειρῶν μόχθων καὶ διηυθέτησε καὶ ἐσχολίασε, συσχέτισας πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν θείων Τεμπῶν, ὁ φερεπονώτατος Ὑπομάρχης καὶ Τμηματάρχης τῆς Στρατολογίας κ. Ἐλευθέριος Γαρδέλης, πρᾶσγων οὕτω λαμπρὰν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν φιλολογίαν. Ἐπιβραδυνούσης τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀξιολογώτατης αὐτοῦ περὶ Τεμπῶν μονογραφίας ἐνεκ τῶν ἀπειρῶν ἀσχολιῶν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ τμήματός του, ἀφορμῆς δοθείσης, προσκίνω, ἄνευ ἀδείας αὐτοῦ, εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ποιήματος, καθ' ὃν τύπον ἄπαντα ἐν τῇ μνησθείσῃ μονογραφίᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπομνηματίζει τὸ προκείμενον ποίημα κατὰ τρόπον ταυτίζοντα τὸν ἱστορικὸν μῦθον αὐτοῦ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν θεσπεσίων Τεμπῶν, ἐνῶ ἄρα ἐκτίθησιν ἡμῖν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ὁρηᾶς, ἡνκόμου παρθένου καὶ θυγατρὸς τοῦ φρουράρχου, τὰς τύχας ἀμφότερων καὶ τὴν ἐκπολιόρκεσιν τοῦ φρουρίου δι' ἐντελῶς διαφοροτρόπου ἀπάτης, χωρὶς τὸ Κάστρον αὐτὸ νὰ εἶνε τὰ Σέρβια, κατὰ τὸν κ. Γαρδέλην, ἀλλὰ τὸ ἐν μέσῳ τῶν θείων Τεμπῶν ὑπ' αὐτοῦ περιγραφόμενον ἰσχυρότατον βυζαντινικὸν φρούριον, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κορυφῆς κατακκχθέτου βράχου, ὕψους 213 μέτρων, ἐκεῖ ἐνθα καὶ τὸ ἀγριώτερον σημεῖον τῆς ἐξουσίας κοιλάδος.

Ἴδού τὸ περισυλλεγὲν ἐπιμόχθως, ὡς ἀνωτέρω ποίημα :

Ὅσα Κάστρα κ' ἂν εἶδα κ' ἂν περπάτησα
Σὰν τῆς Ὁρηᾶς τὸ Κάστρο δὲν ἔξαναλόγισα,
Μολιβοσκεπασμένο καὶ μαρμαρόκτιστο
Δώδεκα χρόνια πολέμου
νὰ τὸ πατήσουν δὲν μποροῦν
τὸ ἐρημόκαστρο.

Ἐνα κοινὸ Τουρκάκι, ἕνας γεννίσιος
ὅσον Βασιλῆα πηγαίνει καὶ τάμμα τοῦ ζητεῖ
» Ἐφένδη μ', Βασιλέα, δὸς μ' ἕνα τάμμα σου,
» ἂν θέλῃς ὁ στρατὸς Σου τὸ Κάστρο νὰ πατή.»

» Χίλια φλουργὰ ὅτ' ἔχει καὶ ἄλογο καλὸ
» κ' ὀλόχρονη μὰ πάλα γ' αὐτὸν τὸν πόλεμο».

— « Δὲν θέλω τὰ φλουργὰ σου μηδὲ καὶ τ' ἄρματα
» Μὲν' θέλ' ἐκεῖνη τὴν Κόρη
» ποῦ εἶνε μὲν' ὁ τὸ Κάστρο
» καὶ μέσα ὅτ' ἀγαθὰ.

— « Χαλάλι νὰ σοῦ γίνῃ, ὡρὲ τουρκόπουλλο
» Ἀμα τὸ Κάστρο πάρῃς τὸ ἐρημόκαστρο.»

Φορεῖ δαὸ μαῦρα ρόσα, παίρνει καὶ λαδερό,
Καὶ ὁ τὴν Ὁρηᾶ πηγαίνει χωρὶς ἀνασασμό.

» Ἀνοίξε, πόρτα μ' ἀνοίξε, ἄχ!, πόρτα τῆς Ὁρηᾶς,
Πόρτα τῆς μαυρομμάτας καὶ τῆς Βασιλίσσας.»

— « Δὲν σ' ἀνοίγομε, Τοῦρκο, ἐχθρὲ, παληότουρκο.
» Ἐδῶ ν' τὸ μέγα Κάστρο τὸ μαρμαρόκτιστο».

— « Ἐγὼ δὲν εἶμαι Τοῦρκος, μὲν' εἶμαι ἀσκητὴς
» Νὰ! τὸν σταυρὸ μου κάνω καὶ σκύψε νὰ μὲ ὀρῇ,
» Ἦλθα νὰ πάρω λάδι γιὰ τὴν Ἀγία Σοφιά,
» ἀπὸ αὐτὸν τὸν τόπο, π' ἔχει ὅλα τ' ἀγαθὰ.»

— « Νὰ ρίξωμε τοιγκέλι γιὰ νὰ σὲ πάρωμε;»

— « Εἶναι τὰ ρόσα μ' σάπια καὶ θὰ ξεσχίσουνε».

— « Νὰ ρίξωμε γαλίκι νὰ σ' ἀναβιάσωμε»

— « Ἐχω μεγάλη πείνα καὶ ξετρελλίζομαι
Μὲν' ἂν θέλετε οἱ πόνοι καὶ μοῦ νὰ παύσουνε,
ἀνοίξετε τὴν πόρτα γιὰ τ' ἀπελπίζομαι.

Ἀμ' ἀνοίξε ἡ πόρτα χίλιοι ἐμπήκατε
κ' ὅσῳ νὰ καλονοίξῃ, τὸ διαγυμνάσε.

Ἄλλοι ριχτήκαν σ' ὅσπρα καὶ ἄλλοι στὰ φλουργὰ,
κ' ὁ νιὸς πῆγε σ' τὴν Κόρη, ποῦ ἦτο ὅτ' ἀγαθὰ.

Μὰ κείνη ὅαν τὸν εἶδε οἰμὰ σ' τὰ πόδια τῆς
τὸν ἀπιστο ἐχθρὸ τῆς Τουρκικῆς νὰ καλῇ,
ἀμέσως τὰ μαλλιά τῆς ριχνεῖ ὅτ' ὁμοῦ τῆς
καὶ τὸ σταυρὸ τῆς κάνει, τὸν Θεὸν παρακαλεῖ:

» Ἐδῶ ὅπου θὰ πέσω κ' ὅπου θὰ οζοτωθῶ,
Ροδιὰ μὰ νὰ φυτρώσῃ χωρὶς νὰ κάν' καρπὸ.
Μονάχα ἰγία ρόδια καὶ τὸ ἔνα νᾶν' κενὸ,
Τοῦρκος δὲ νὰ μείνῃ ποτὲ κανεὶς ἐδῶ,
ὅπου ἐγὼ μονάχη γιὰ πάντα θὰ ταφῶ.

N. M. Πιθαροῦς

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΡΑΣ ΤΩΝ ΣΩΡΩΝ

... Μετὰ τὸ χωρίον Φρὲ διήλθομεν τὴν συνοικίαν Κοῦκκα, εἴτα τὸ μικρὸν ὁροπέδιον Βοθονάκλα καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θέσιν Χώσες, ἐνθα τρεῖς μεγάλοι κορμοὶ δένδρων, μεταποιηθέντες εἰς σκάφην, δέχονται ἀλληλοδιαδόχως τὸ διαγυγὲς χιονόνερον.

Ἀφ' οὗ ὑπὸ τὰς βαθυσκύους ὄρυς καὶ ἀγριοκυπαρίσσους ἐτακτοποιήσαμεν ἐκεῖ τοὺς λογαριασμοὺς μας μὲ ἕνα νεφρῶχστον ὀδελίαν, ἀνήλθομεν τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν τοῦ Ἀποκορώνου, τὴν καλουμένην «τῆς Γρᾶς ὁ Σωρὸς», τὸ κατακόρυφον τῆς ὁποίας στέφει ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀσθμαίνων καὶ ἐξηντηγμένος ἐκ τοῦ καμάτου τῆς ὁδοπορίας κάθημαι πρὸς τὸ σκιερὸν μέρος τοῦ ἐκκλησιδίου, ἀλλὰ, καίτοι μεσοῦντος τοῦ Ἰουλίου, κρυώνω, διὸ δὲν βραδύνω νὰ μετακαθίσω, ὅπως ἐπωρελῶ τοῦ ἡλιακοῦ θάλπου. Μέλεις δὲ ἀναπνεύσας ἀνέτως τὴν ζωογόνον αὔραν, τὸν ἀσπρονότερον ἐχθρὸν τοῦ κόσμου τῶν μικροβίων, πλανῶ τὸ βλέμμα κύκλω μου καὶ καταλαμβάνομαι εἰς ἀίσθηματός ἐπιβλητικῆς σιγῆς, βυθιζόμενος εἰς ἐκστασιν.

Ἀποθαυμάζω ἐνώπιόν μου πρὸς βορρᾶν τὸν ὡσεὶ ἐκτεταμένον κατάφυτον κήπον χλοερῶν Ἀποκώρων, πρὸς νότον τὰ κατὰμαυρα κυπαρίσσοφυτα ὑψικόρυφα Σφακλιανὰ βουνά, πρὸς ἀνατολὰς ἀτελεύτητον κυματοειδῆ θαλαρὰν ἑκτασιν, διασκοπτομένην κατ' ἄλλεπάλληλα μικρὰ διαστήματα ὑπὸ ὑψηλῶν χιονοφόρων ἀκρωρείων καὶ χθαμαλοτέρων λόφων, ἐπὶ τῶν ὁποίων δεσπόζουσιν ὡς κερωνίδες αἱ ὑπερύψηλοι κορυφαὶ τῆς κωνοειδοῦς Ἰδῆς [2498 ἄγγ. π.] καὶ τῆς Δίκτης ἐν Λασηθίῳ [2178 ἄγγ. π.] ἐνθα ὁ ναὸς τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρὸς δυσμὰς παρόμοιον θέαμα ἀπολήγον εἰς τὸ ζεύγος τῶν κερατοειδῶν ἀκρωτηρίων τῆς Κισσάμου.

Δίχην ἡλεκτρικῶν προβολέων ἐξακοντίζω ἀπαύστως τὸ βλέμμα μου καὶ πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, θεώμενος τὴν Κρήτην ὁλόκληρον οἶονεῖ ὀναυζομένην ἀπὸ τὰ ἀφρόεντα κύματα τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Πελάγους τῆς Διόδης, τὰ ὅποια τὴν περιλούσουσι πανταχόθεν, λείχοντα τὰ μέχρι τῶν ἀκτῶν πολλάκις καταλήγοντα κράσπεδα τῶν κρητικῶν ὀρέων.

Ὅποιον μαγευτικὸν πανόραμα, θαυμασία εἰκὼν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀσθενὴς γραφίς μου ἐλέγχεται δυστυχῶς ἀνεπαρκῆς νὰ εἰκονίσῃ μὲ τὰ φυσικὰ τῆς χρώματα.

Εὐρίσκομαι εἰς τὸ μέσον περίπου κατὰ τε μήκος καὶ πλάτος τῆς Κρήτης, πολὺ ὑπεράνω πυκνοῦ στρώματος παλλεῦκων νεφελῶν, τεμάχια τῶν ὁποίων ἀποσπᾷ κατὰ βραχέα χρονικὰ διαστήματα ὁ θροσσερὸς βορρᾶς, τὰ ὧδε πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ κίλυε: ἐπὶ τῆς διαρκῶς γινοσκειποῦς παρειᾶς τῆς ἀένδρου κορυφῆς, ὡς τολύπως προσφάτως ἐπιδαχθέντος βάρβαρος, αἰτίνες, μόλις παρκακίμωσι τὸν εὐκτῆριον οἶκον, ρίπτονται ἀποτόμως πέραν αὐτοῦ καὶ συνεχίζουσι τὴν ἀεροπορίαν, ὁλοὴν ἀπομακρυνόμεναι ἐπ' ἄπειρον.

Ἐδῶ ἐξακριβῶναι πᾶσα ἀπορία πῶς ἐπλάσθησαν ἀπὸ ἀνθρώπους διαιτωμένους εἰς τόσον μαγικὰ τοπεῖα τοσοῦτον ὡραία μυθεύματα περὶ γενέσεως ψευδοθεότητων καὶ νυμφῶν εἰς τὰ ἄντρα τῶν κρητικῶν ὁρέων.

Διεννοῦμην, πρὶν ἢ ἀναβῶ αὐτὰ τὰ ὑψηλότερα βουνά, πόσον θὰ μακιστοπρόητος μεταδίδωμι εἰς τὸσον ἄγρον καὶ ἀκατοίκητα μέρη. Ἄλλ' ἀνελθὼν ἀπεξημῶθην ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν, ἐλημένησα τοὺς κόπους τῆς ἀναβάσεως, ἡ μᾶλλον ἀναρριχήσεως καὶ διακηρύττω, ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοθι ὅσον ἐνταῦθα δύναται νὰ τέρψῃ τὴν ὄρασιν ἢ μὲ τὸσην λαμπρότητα ἐξελισσομένη ἀτελεύτητος καλλονῇ τῆς φύσεως.

Ἐνταῦθα νομίζω, ὅτι εὐρίσκομαι πλησιέστερον πρὸς τὸν Θεόν, οὐχὶ διότι ἴσταμαι ἤδη κατὰ 2370 ἀγγ. π. ὑψηλότερον τῶν εἰς εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς κάτω κοιλάδας διαιτωμένων, ἀλλὰ διότι ἐνταῦθα μεταρροῦται ἡ διάνοια εἰς ὕψη αἰθέρια, λησμονοῦνται αἱ κηλίδες, τὰ πάθη, τὰ μίσση, καὶ παραδίδονται εἰς τὴν λήθην ἑστὸς καὶ πρὸς στιγμὴν, ἡ τύρβη τῶν ἐγκοσμίμων.

Θαμβοῦται τὸ ὄμμα μου ἀπὸ τὸν ἀκτινοβολοῦντα ἥλιον εἰς τὴν ἐν εἶδει ραβδώσεων ἐπὶ διαφόρων κοιλωμάτων τῶν βουνῶν ἀποκρυσταλλωμένην στιλπνὴν ἐπιφανείαν τῆς χιόνος. Καθηζύνομαι ἀκούων τὰ λαγκάδια ἀντιλαλοῦντα ἀπὸ τὰ κακαρίσματα τῶν περδίκων. Αἰσθάνομαι πληρουμένην τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τὰ ἀρώματα τῶν ἀγριολουλούδιων, τοῦ θύμου, τοῦ δικτόμου, τῆς φασκομηλίδος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπειροπληθῶν ἱαματικῶν βοτάνων. Βλέπω σποράδην γύψας, ἱέρακας, κόρακας καὶ ἄλλα ὄρνεα περιεστώμενα ἢ καθήμενα εἰς τὰ ἄκρα ὀλίγων ἀπεξηραμένων θάμνων. Περιέρχοντο δὲ παρατηρῶ ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν, τὰ ὅποια σκάπτουσιν ὁρμεμφύτως τὴν γῆν καὶ ἐκθάπτουσιν ἀπεψυγμένας ἐκ τῆς χιόνος ρίζας ὠρισμένων φυτῶν, τὰ ὅποια κωλύει ἡ ἀδιάλειπτος χιών νὰ βλαστήσωσι, καὶ διὰ τῶν ριζῶν τούτων τρέφονται.

Ἡ δὲ ἀδιάκοπος κωδωνοκρουσία τῶν λεριῶν, συνδραζομένη πρὸς τὴν μονότονον ἁρμονίαν τῆς ποιμενικῆς ἀσκοπαντοῦρας, μοὶ φαίνεται πάσης μουσικῆς ἁρμονικωτέρα.

Ἐδῶ τὰ πάντα διὰ τῆς σιωπῆς τῶν λαλοῦσι μυστηριωδῶς, ἐμπνέοντα ἄπειρον ἐνθουσιασμόν καὶ ὁ μᾶλλον δὲ κεκηρυγμένον ἄθεος ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξαγνισθῇ καὶ λατρεύσῃ τὸν ἕνα καὶ μόνον δημιουργόν τοῦ Παντός.

Ἐδῶ τέλος σοὶ φαίνεται, ὅτι αὐτὴ ἡ φύσις ἀτενίζει τὸσον ὑπερφάνως τὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων πρὸς τὸν οὐρανόν, ἵνα δεξάσῃ καὶ ὕμνολογήσῃ τὸν Πλάστην.

Γ. Ίακ. Καλαϊδάκης

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΕΝ ΑΓΙΩ ΝΙΚΟΛΑΩ

Ἡ κομφοπολις τοῦ Ἁγίου Νικολάου κεῖται ἀκριβῶς παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Λατῶ καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ἀριστερὰ κέκωθεν τοῦ ἱστορικοῦ φρουρίου τῆς Σπιναλόγγης. Ὁ λιμὴν αὐτοῦ εἶναι φυσικὸς, ἔχει πολλὰ προτερήματα καὶ γραφικωτάτην θέαν, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν δι' οὗ ἐξάγονται προϊόντα χρυσοῦ, ἔλαιον,

ἀμυγδαλόφυχα μεγίστης ἀξίας, καὶ ἃ ἐμφαίνεται ἐκ τῆς κατωτέρω στατιστικῆς κινήσεως ἐμπορίου, ἧτις ἐν συνόψει ἔχει ὡς ἑξῆς.

	ἐμπορεύμ.	χιλιογράμμ.	ἀξίας δραχ.
Κατὰ τὸ ἔτος 1903	»	5,318,000	525,753
» » 1904	»	5,917,344	601,694
» » 1905	»	7,466,471	819,912
» » 1906	»	5,905,309	888,668
τέλους Δ' ἔτους 1907	»	2,374,809	235,626
Ἐν ὅλῳ . . .		26,962,000	3,072,665

Εἰσάχθησαν δὲ κατὰ τὸ ἔτος χρονικὸν διάστημα ἐμπορεύματα ἀξίας 2 περίπου ἐκκτ. δραχμῶν.

Ἡ τοικυῆ ἐμπορικὴ κίνησις ὀφείλεται κυρίως εἰς τοὺς φιλοπροόδους ἐμπόρους τοῦ Ἁγίου Νικολάου, οἵτινες διὰ τῆς δραστηρίας αὐτῶν ἐργασίας κατορθώνουσι νὰ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐμπόρων ἄνωτέρως ἀξίας ἄλλων ἐμπορικῶν κέντρων. Καλὸν δὲ ὅθ' ἦτο ἐὰν ὁ ἐμπορικὸς Σύλλογος Χανίων ἐλάμβανε προνοίαν πρὸς συνεργασίαν τῶν ἐμπόρων Χανίων μετὰ τῶν τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἡ δὲ βιομηχανία σημαντικῶς αὐξάνει καὶ καθημερινῶς περαιτερεῖται ἐν γένει αὐξήσεις παντὸς ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ κλάδου. Μεγάλως δὲ τιμᾷ τὸν Ἁγιον Νικόλαον τὸ ἐργοστάσιον τῆς ἐλασιοπαραγωγῆς, ἐράμιλλον τῶν Εὐρωπαϊκῶν τοῦ κ. Κουνδούρου, ὡς καὶ ἐπίσης τὸ τῆς σαπωνοποιίας τοῦ κ. Συμινελάκη.

Πρὸς τὴν προκυμαίνον ὑπάρχει ἀγαλμὰ τι ἀρχαίον παριστῶν γυναικα ἧτις κατὰ τινὰ περὶ τὴν λέγουσιν ὅτι εἶναι τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος.

Ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ

N. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ.

Η ΕΛΠΙΣ

Ὅταν μὲ πάθος ἄνθρωπος τῆς εἰμαρμένης θῦμα
Κλαίει ἀπαρηγόρητα Τὸ δάκρυ του ὡς κύμα
Ποῦ φουρκαωμένο ἔρχεται καὶ σπᾷ μὲ μέγα βόγγο
Κι' ἀγέρας τ' ἀποκρίνεται, ὅσων ἡχώ ἀπ' τὸ λόγγο
Εἰς τὴν πτωχὴ καρδίᾳ του δὲ βοῖσκειται κανεὶς
Εἰμὴ μιά ἀκτίδα θεϊκῇ, ποῦ λέγεται **Ἐλπίς.**

Ὅταν θὰ χάσῃ ὁ ἄνθρωπος τ' ἀγαπητὸν δὲ ἔχει,
Καὶ δάκρυ ἀπογνώσεως τὰς παρειάς του βρέχῃ
Ἀναστενάζει ποῦ θαρροῖς τ' ἀναστενάζματά του,
Εἶναι βρονταῖς ποῦ ἔρχοιτο ὁ θεὸς μετ' τὴν καρδίᾳ του
Νομίζεις εἰς τὰς φλέβας του αἷμα δὲν εἶν' ὁρμὴ
Μοῦ εἶν' γεμάταις ἀπὸ φωτὸς καὶ λέγεται **Ἐλπίς.**

Ὅταν σὸν πόλεμον προστὰ μάχονται ὅαν λιοτάρια
Ποῦ λὲς δὲν καταδέχονται τοῦ Ἀρεῶς τ' ἀνάρια
Ἐλθῇ μὴ σφαῖρα ἐχθρική καὶ ἐσφηνωθῇ στὰ στήθεα.
Ὁ ἥρως τότε δὲν καλεῖ κανένα εἰς βοήθεια.
Μόνον στὰ βάθρ' τῆς καρδιᾶς σὰν ἥλιος ἀφανῆς
Βοῖσκειται φλόγα οὐράνια, ποῦ λέγεται **Ἐλπίς.**

Καὶ ὅταν εἶνε εἰς αἰτὸν ἡ ὕστατη πνοὴ
Βλέπει τὸν θάνατον μπροστὰ ἀφήνει τὴν ζωὴ.
Τὸ βλέμμα στρέφει ἱκετικῶς τοὺς φίλους του κυττάζει
Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῇ μόνον ἀναστενάζει.

Ἀκόμη στὴν καρδίᾳ του, στὸ τέρας τῆς ζωῆς
Λάμπει ἐν ἁστρον φλογερὸν καὶ λέγεται **Ἐλπίς.**
ΝΙΚΟΣ Χ. ΣΗΦΑΚΑΣ,
Δημοδιδάσκαλος

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΑΔΕΛΦΗΣ ΕΝΘΥΜΙΟΝ

(Κατὰ μετάφρασιν Ν. Καρδατάκη

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης καθήμενος πλησίον εὐεργετικῇ, πυρᾷ ὁ ναυαγὸς διηγήθη τὰ τοῦ ναυαγίου εἰς τοὺς μετὰ μεγάλου ἰνδιαφέροντος ἀκροαμένους τὴν διήγησιν του σωτήρας του, τῶν ὁποίων αἱ ἐκτακτοὶ περιποιήσεις τὸν συνεκίνησαν βαθύτατα. Ὅταν μετὰ τινος ἡμέρας ἰδέσθαι νὰ ἀποχωρισθῇ τῶν εὐγενῶν εὐεργετῶν του ἡσθάνθη λύπην ὁμοίαν τῆς ὁποίας τὸ πρῶτον ἰδοκίμαζεν ἐν τῇ ζωῇ του.

«Γενναῖοι φίλοι μου, τοῖς εἶπε ἐν βαθύτατῃ συγκινήσει, ἀνάγκη νὰ χωρισθῶμεν διότι τὸ καθήκον μὲ καλεῖ πρὸς τὴν ἐν κινδύνῳ ὠραίαν μας Γαλλίαν, πλὴν σὰς ὁκίζομαι ὅτι θὰ διατηρήσω τὴν συμπαθὴ ἀνάμνησιν σας ἐφ' ὅσον ζῶ, καὶ θὰ ζήσω μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ σας ἐπανιδῶ εἰς εὐτυχιστέρας ἡμέρας» ἐν τῷ μεταξῷ ἐξηκολούθησε μὲ ὑποτρέμουσαν τὴν φωνὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ κάτω νεύων, ἐπὶ τρέψατε μοι, ἀγαπητὲ εὐεργέτα, νὰ προσφέρω εἰς τὴν γενναιοφρονα θυγατέρα σας τὸ χρυσοῦν τοῦτο μετάλλιον, τὸ ὁποῖον μοὶ ἐδωρήσεν ἐπίσης ἡ ἀδελφὴ μου ὅς τὸ φυλάττει ὡς ἀνάμνησιν τοῦ παρ' αὐτῆς σωθέντος ξένου ναυαγοῦ».

Ἡ Μαρία ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ ἀρνηθῇ τὸ προσφερόμενον μετάλλιον, ἀλλ' ὑπέκρινε εἰς καταρατικὸν νεῦμα τοῦ πατρὸς τῆς τὸ ἰδέσθαι ἐρυθριῶσα καὶ ὁ ναυαγὸς ἀπῆλθεν ὀλιγωτερον περίλυπος.

B

Ἡ ἀναχώρησις τοῦ διασωθέντος ἄφησε κενὸν τι ἐν τῷ οἰκίσκῳ τοῦ ἀγαθοῦ ἀλιεῖος, ἄφησε κυρίως εἰς τὴν ψυχὴν τῆς θυγατρὸς του μελαγχολίαν ὅπως ἀγνωστον εἰς αὐτήν, τὴν ὁποίαν ὁμως δὲν ἐζήτει νὰ ἀποδιώξῃ, τούναντιον ἡρώσκειτο ἡτῇ, φυλάττει, εἰς τὸ βάθος τῆς μικρᾶς τῆς καρδίας αἱ δὲ σκέψεις τῆς ἐφέροντο διηλεκτῶς πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐνθα τὸν ἀνεύρε νεκρὸν μάλλον ἢ ζῶντα καὶ τὰ δάκρυά της ἔρρεον ἀνεπαίσθητως.

Ἔτος εἶχε περῆσαι ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ναυαγοῦ, ἀλλ' ἡ πικρία τῆς Μαρίας ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει του δὲν ἐμετριάζετο, ὅτε τρομερὸν συμβεβηκός, ἡ ἀσθένεια τοῦ φιλοστόργου πατρὸς τῆς, ἀπερρόφησε πᾶσαν ἄλλην σκέψιν ἐν τῇ διανοίᾳ τῆς. Τότε ἐξέλαμψαν τὰ ἔξοχα προτερήματα τῆς ἀπαρμιλλίου νεάνιδος. Ἐφ' ὅσον ἐργάζετο ὁ ἀλιεὺς, ἐπῆρκει εἰς συντήρησιν ἀμφοτέρων, ἀλλ' εὐθύς ὡς ἡ ἀσθένεια τὸν κατέλαβε ἡ ἐνδεia εἰσῆλθεν ἐν τῷ οἰκίσκῳ του καὶ ἐγκαθιδρύθη ἀπόλυτος κυρίαρχος.

Ἡ Μαρία δὲν ἀπεθαρρύνθη, ἀλλ' ἐπεδόθη τὴν μὲν ἡμέραν νὰ πλέκῃ δίκτυα, τὰ ὁποῖα ἐπώλει εἰς τοὺς πέριξ ἀλιεῖς, τὴν δὲ νύκτα νὰ ἀγρυπνῇ παρὰ τῷ φυλάτῳ πᾶσχοντι πατρὶ. Τὸ τοιοῦτον ὁμως τὴν ἐκώλυε νὰ ἐργάζεται ὅσον εἶδει, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας της ἀποκτώμενον ποσὸν δὲν ἐπῆρκει φεῖ! εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ προσφιλοῦς ἀσθενοῦς. Πλεον ἢ ἅπαξ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῆς ἐσκέφθη νὰ ἐκποιήσῃ τὸ δωρηθὲν χρυσοῦν μετάλλιον, ἀλλ' ἡ θυσία αὕτη ἦτο ὑπερτέρα τῶν δυναμειῶν της... τὸ κοσμημάτιον τοῦτο συνεδέετο μὲ μίαν ἀνάμνησιν τόσον γλυκεῖαν!

Ἐντούτοις ἡ ἀνάρρωσις τοῦ πατρὸς τῆς ἐμακροημέρευε καὶ οὕτε ὑπῆρχεν ἐλπίς ὅτι θὰ ἀνερρῶννεν ἐντελῶς ἐπὶ μακρὸν. Τί ποιητέον λοιπόν;

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

[Αἱ δημοσιευόμεναι Πνευματικαὶ Ἀσκήσεις ὡς καὶ ἐκ τῶν λύσεων αἱ περισσότεραι θὰ βραβεύονται μετὰ τὴν λήξιν ἐκάστης τριμηνίας].

275 ΔΙΗΓΗΜΑ

Γυνὴ τις ἐρωτηθεῖσα πῶς ὀνομάζεται ἀπεκρίθη. Τὸ ὄνομά μου σύγκειται ἐξ ἐννέα στοιχείων. Ἐάν τὰ στοιχεῖα ταῦτα ληφθῶσιν ὡς ἀριθμοὶ τὸ ἄθροισμα αὐτῶν θὰ εἴναι 667. Τὸ πρῶτον στοιχεῖον εἶνε ἴσον τῷ τελευταίῳ, ἑκάτερον δὲ τούτων θὰ εἴναι μικρότερον τοῦ τετάρτου κατὰ 4 μονάδας. Τὸ γινόμενον τοῦ δευτέρου ἐπὶ τὸ τρίτον εἶναι μεγαλύτερον τοῦ γινομένου τοῦ ἴμου ἐπὶ τὸ ὅγδον κατὰ 28000, τὸ δὲ πηλίκον τῆς διακρίσεως τοῦ πέμπτου διὰ τοῦ ἑκτοῦ εἶναι 4. Πῶς ὀνομάζεται;

276 ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Δύο ἐπαῖτα ἀναχώρησαν ἐκ τινος χωρίου πρὸς τὸ ἄλλον. Εἰς τὸν δρόμον φιλονικησάντες ἤθελον νὰ διανεμηθῶσι 8 ὀκάδες ἐλαίου, τὸ ὅποιον ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν, ἐντὸς αἰσῶ. Ἐπειδὴ εἶχον δύο ἄλλα μόνον δοχεῖα, χωροῦντα τὸ μὲν 3 ὀκ., τὸ δ' ἕτερον 5 ὀκ. πῶς θὰ γίνῃ ἡ διανομὴ ἐξ ἴσου;

Ἐστάληται παρὰ Ἐμμ. Μ. Πετράκη

277. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Ἀπὸ δύο σκαλοθυρίδες καταβαίνουν δύο κυρίες πέντε βήγας τῇ βαττοῦνε καὶ ὅπου βροῦνε τῇ πετοῦνε,

Τί εἶναι;

Ἐχω αὐτὰ καὶ δὲν ἀκούω μαγερεῶν καὶ δὲν τρώγω.

Ἐστάλησαν παρὰ Ἀπτέρου Χρυσολίδος

ΣΤΗΛΗ ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ν. Χ. Σ. Ἡράκλειον. Τὴν σημείωσιν σας ἔλαβον. Περὶ Ἡμερολογίου διατάξω νὰ ἀποφασίσω ἄνευ τῆς ἐλπίδος τῆς συνεργασίας τῶν φίλων πρὸς ἐξαφάνισιν τῶν ἐξόδων. Πάντα τὰ χειρόγραφα ἔλαβον. Εὐχαριστῶ. Πᾶν ἔργον σας φυλάττω καὶ ἂν δὲν δημοσιεύεται ἀμέσως.

Μ. Π. Ἀνώγεια. Ἀποσταλείσα συνδρομὴ ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Γράψατε ποῖα φυλλάδια θέλετε καὶ θὰ ἀποσταλῶσιν.

Ε. Α. Ἡράκλειον. Συνδρομαὶ ἐλήφθησαν. Ἀπείρους εὐχαριστίας.

Ε. Μ. Π. Κρυὰν. Ἐπιστολὴ σας ἐλήφθη. Σύμφωναι στείλατε ὅτι ἔχετε συλλέξει. Πᾶν ἀπορῶν τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης καταχωρίζεται. Φύλλα ἀποστέλλονται.

Προϊδόμενον Ταχυδ. Σφακίων καὶ Παλαιολόγος Σελίνου. Διὰ τὴν πρόθυμον ὑποστήριξιν τοῦ «Κρητ. Ἀστέρου» παρὰ τῶν κατοίκων τῶν δύο ἡρωικῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης δέχθητε ἀπειροεὐχαριστίας, τὰς ὁποίας παρακαλῶ νὰ λάβητε τὴν καλοσύνην νὰ διαδιδάσχητε πρὸς πάντας, οἵτινες προθύμως ἐσπευσαν πρῶτοι νὰ καταθέσωσιν εἰς τὰ γραφεῖα ὑμῶν τὰς συνδρομαὶς των.

Γ. Π. Σ. Πάτρας. Μεγάλαις εὐχαριστίας διὰ τὰ περὶ νὰ δημοσιεύματά σας. Τὰ ἐλλείποντα φυλλάδια καὶ ἡ σειρά ἵππεστέλη.

Ι. Σ. Ἀλεξάνδρεια. Συνδρομαὶ δύο ἐτῶν ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ὁ «Ἡλιος» ἐφημερίς πολιτικῇ, ἐκδοδομένη ἐν Σύρῳ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν στίβαν καὶ δεξιὰν διεύθυνσιν διακεκριμένου συναδέλφου τοῦ κ. Κ. Συνοδινού, εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὸ 34 ἔτος τῆς ἐκδόσεώς της.

Κατὰ τὸν μακροχρόνιον βίον, τὸν ὁποῖον θὰ ἡῤυετο πᾶς συνάδελφος, κατόρθωσε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ ἐμπόριον τῆς Σύρου καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ τοπικὰ καὶ ἐθνικὰ ζητήματα. Τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ πορείαν ἐκτιμῶσα ἡ κοινωνία παρέσχεν αὐτῷ ἀμέριστον τὴν ὑποστήριξιν.

Εἰς τὴν γηραιὰν συνάδελφον εὐχόμεθα, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἐμπορικωτάτης νήσου, νέας δυνάμεις ὅπως συνεχίσῃ ἐπὶ πολλὰς ἀκόμη ἐτῶν περιόδους, τὸν καλὸν ἀγῶνα ὃν ἐπὶ ἐτῇ ἤδη εὐδοκίμως συνεχίζει.